

M. Rothbard: Největší šanci zachránit svobodnou společnost má demagog

- CZ24 News | 15. listopadu 2022

Murray Rothbard byl představitelem rakouské ekonomické školy. V roce 1954 napsal krátký esej, ve kterém argumentuje, že dominují-li levicové myšlenky ve státních institucích a veřejném prostoru, může svobodu zachránit nejspíše demagog.

Murray Rothbard byl následovníkem Ludwiga von Misesa a celoživotním propagátorem individuálních svobod. V rámci konzervativního hnutí byl známý svými vyhraněnými názory. Zemřel v roce 1995.

Esej, který napsal v padesátých letech, byl poprvé otištěn v roce 2002 a přináší neotřelý pohled na demagogy:

Výběr, překlad, zkrácení, mezititulky autor.

Po mnoho let byli demagogové v nemilosti. Jsou nerozvášní, není možné je respektovat a nejsou to gentlemani. A přesto je jejich služeb třeba více než v minulosti. Co je jim vytýkáno?

Rozvratná síla v politice

V prvé řadě představují rozvratnou sílu v politice. Všechno rozvíří. Za druhé hrají nefér hru, útočíce na emoce místo toho, aby předkládali logické argumenty. Z těchto dvou charakteristik vyplývá výtku třetí. Snaží se zalíbit širokým masám svými emocionálními a extrémními názory, které jsou z důvodu své extrémnosti nezdravé.

Výtku, že demagog útočí na emoce, je nepodstatná. Je jedno, jestli je myšlenka prezentována emocionálně nebo na základě faktů. Otázkou je, zda je správná.

Téměř vždy je demagog někdo, jehož myšlenky sdílí pouze malá část společnosti. Je přesvědčen o své pravdě a její důležitosti, ale vidí, že veřejné mínění a zejména ti, kteří veřejné mínění formují, jsou k němu nepřátelští. Může se někdo divit, že se v takové situaci stane emocionální?

Schopnost oslovit masy

Ne všichni, kteří stojí mimo hlavní myšlenkový proud, jsou demagogové. Demagog se odlišuje tím, že je schopen oslovit masy a za pomoci emocí je nabudit. Přímým oslovením mas obchází intelektuální frontu, která za normálních okolností formuje veřejné mínění. Je to právě jeho schopnost oslovit masy přímo, která z něj dělá takovou hrozbu pro dominantní názor.

Demagogovi je často vyčítáno, že je neupřímným oportunistou, který cynicky využívá emoce k tomu, aby získal popularitu a moc. Nicméně je-li někdo skutečným oportunistou, je nejjednodušší cestou, jak se dostat k moci, hrát podle pravidel vládnoucí ideologie, a ne se jí postavit. Cesta opozičního demagoga je nejriskantnější a má nejmenší šanci na úspěch.

Služebník rozumu

Říkají, že myšlenka je tím nesprávnější, čím je více extrémní. A čím více je ke středu názorových proudů, tím je správnější. Pro někoho, kdo vyznává zlatou střední cestu, jsou názory demagoga

šokem.

Jednou z nejobdivovanějších kvalit demagoga je fakt, že donutí člověka myslet, v některých případech poprvé v životě. Z klubka středových názorů si některé vybere a tlačí je k jejich logickému závěru, tedy do extrému. Proto je demagog velkým služebníkem rozumu, i když se mnohdy mýlí.

Demagogové pravděpodobně upadli do nemilosti v 19. století, když většina z nich byli socialisté. Ale jejich konzervativní opozice nikdy nepochopila logiku jejich demagogické pozice. Místo toho se soustředila na kritiku emocionálnosti argumentů a jejich extremismu. Socialističtí demagogové triumfovali.

Husím pochodem za svými vůdci

Nyní je socialismus módní a respektovanou ideologií. Navíc je stát nyní u velitelského můstku a pokaždé, když tomu tak je, chce za každou cenu předejít ideologické vřavě. Demagog by narušil jednotu a lidé by mohli být donuceni myslet sami za sebe místo husího pochodu za svými pomazanými vůdci. Levice se demagoga bojí, nenávidí ho a více než kdy předtím na něj útočí.

Je pravdou, že v dlouhodobém horizontu nebudeme nikdy svobodní, dokud nebudou intelektuálové, kteří vytvářejí veřejné mínění, obráceni na stranu svobody. V krátkodobém horizontu je nicméně jedinou cestou ke svobodě přímý apel na masy, který půjde mimo stát a jeho intelektuální ochránce.

A tento apel udělá nejefektivněji demagog: hrubý neotesaný muž z lidu, který může prezentovat pravdu jednoduchým, efektivním, ba i emocionálním způsobem. Intelektuálové to chápou, a proto okamžitě napadají jakýkoli náznak demagogie.

Esej napsal Murray Rothbard po druhé světové válce, kdy se Amerika stále ještě vzpamatovávala z dramatického rozšíření státní moci po Rooseveltově programu „New Deal” ve třicátých letech a následně během druhé světové války. Lze s tím souhlasit, nebo nesouhlasit, ale rozhodně to nepostrádá prvek překvapivého úhlu pohledu.

Kulturní okénko

Ilustrace je inspirována americkým malířem Royem Lichtensteinem, který byl spolu s Andy Warholem výrazným představitelem pop artu šedesátých let minulého století. Jeho ilustrace například [zde](#).

AUTOR: Murray N. Rothbard

ZDROJ: link.springer.com/chapter/10.1007/978-981-16-3957-9_5 Překlad: D. Tolar/syrzdarma.cz)